

ՕՆՆԻԿ ԵԳԱՆՅԱՆ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ԶԵՌԱԳՐԵՐԸ

Տաթևի վանական հաստատությունը ո՛չ միայն պատմական Սյունյաց աշխարհի հոգևոր վարչության կենտրոնն է եղել, այլև այնտեղ ծավալված կրթական ու մշակութային գործունեության սիրտը, որը մերթ ուժգին և մերթ թույլ, բայց միշտ բարախել է, սկսած իր հիմնադրման օրից (X դար) ընդհուպ մինչև XIX դարի կեսերը:

Մշակութային այդ կենտրոնը, որը վանական սարգ դպրոցից աճելով XIV և XV դարերում բարձրանում է համալսարանի աստիճանի, տվել է այնպիսի ականավոր ներկայացուցիչներ, ինչպիսիք էին Հովհ. Որոտնեցին, Գր. Տաթևացին, Մատթեոս Զուղայեցին և Առ. Սյունեցին, որոնց իմաստասիրական, աստվածաբանական և դեղարվեստական գործերը միջնադարյան հայ մատենագրության մեջ ամենապատվավոր տեղերից մեկն են զբաղում:

Տաթևի վանական դպրոցն ունեցել է նաև իր գրատունը, ուր դեռևս XII դարի երրորդ քառորդում կենտրոնացված էին հազարավոր մատյաններ: Պատմիչ Ստ. Օրբելյանը, խոսելով սելջուկների կողմից Բաղարերդ ամրոցում 1171 թվականին ավարի ենթարկված վանքապատկան արժեքների մասին, հիշատակում է նաև Տաթևի գրատան ձեռագրերը՝ «թուով աւելի քան զտասն հազար»¹:

Այնուհետև այդ գրատան ձեռագրերի քանակի մասին մինչև անցյալ դարի 60-ական թվականները հավաստի տեղեկություններ չեն պահպանվել: XIV—XV դարերում, երբ Տաթևի դպրոցն իր ծաղկումն էր ապրում, ոչ միայն որպես կրթական կենտրոն, այլև որպես գրչության արվեստի բազմաբեղուն օջախ, անշուշտ, պետք է ունեցած լինի նաև իր հարուստ մատենադարանը:

Եթե այսօր, փաստական տվյալների բացակայության պատճառով, չենք կարող այդ գրատան մատյանների թվական քանակի մասին դատողություններ անել, ապա այդտեղ եղած և հետագա ընդօրինակողների համար նախագաղափար հանդիսացած ձեռագրերի բովանդակության մասին մեզ որոշակի գաղափար կարող են տալ XIV—XVIII դարերում Տաթևի վանքում ընդօրինակված և մեզ հասած այն 109 ձեռագրերը², որոնք հատկապես աչքի են ընկնում իրենց բովանդակած իմաստասիրական, կրոնա-դավանաբանական և կանոնական նյութերի բազմազանությամբ:

1 Ստեփաննոս Օրբելյան, Պատմութիւն նահանգին Սիսական, Թիֆլիս, 1910, էջ 336:

2 Արտաշես Մաքևոյան, Գրչության վարերի քարտարան (անտիպ): Տե՛ս Մաշտոցյան Մատենադարան, Քարտարան № 3:

Գծրախտաբար, համարյա մեր բոլոր վանական գրատները, քաղաքական ու տնտեսական աննպաստ սլայմանների բերումով, երբեմն էլ վանահայրերի ու վանական միաբանների անհոգության պատճառով, անուշադրության են մատնվել, իսկ ձեռագրերը, որոնց մեջ քիչ չեն եղել հազվագյուտ օրինակներ, կամ օտարացի են՝ առ ու ծախի առարկա դառնալով, և կամ, անխնամ մնալով՝ փռել ու ոչնչացել են: Այդ տեսակետից Տաթևի գրատունն ու նրա ձեռագրերը բացառություն չեն կազմում:

Ձեռագրերի կորստյանը նպաստել է նաև համապատասխան գույքամատյաններ սլահելու սովորության բացակայությունը: Միայն անցյալ դարի 60-ական թվականներից սկսած, երբ առանձին հետաքրքրության առարկա դարձան էջմիածնի գրատան ձեռագրերը և Թիֆլիսում Կարենյանցի հրատարակության 1863 թվականին լույս տեսավ նույն գրատան Գանիել Շահնազարյանի կազմած «Մայր ցուցակ»-ը³, առանձին բանասերներ սկսեցին ուշադրություն դարձնել նաև մյուս վանքերի ձեռագրական հավաքածուներին:

Վերջին հարյուրամյակում, սկսած 1863 թվականից, տարբեր անձանց կողմից 8 անգամ (1863, 1864—1865, 1866, 1868, 1893, 1899, 1904, 1910) ցուցակագրվել են Տաթևի գրատան ձեռագրերը, սակայն դրանցից և ոչ մեկը, գծրախտաբար, չի հրատարակվել: Այդ ցուցակներն են.

Ա. Գալուստ Շերմազանյանց, Յուցակ գրչեայ մատենից մեծաճուճ վաճառիցն Ստաբլի առաքելոյ, [Տաթև, 1863]: Սույն ցուցակն այժմ գտնվում է Փարիզի Աղգային թանգարանում՝ 296 թվահամարի տակ⁴: Դրանից Մ. Մազիստրոսի ձեռքով կատարված մի ընդօրինակություն կա նաև Մաշտոցյան Մատենադարանում⁵: Այդ ցուցակում, 1—234 թվահամարների տակ, արձանագրված են 1863 թվականին Տաթևի գրատանը առկա բոլոր 187 ձեռագրերը, նրանց խիստ համառոտ բովանդակությամբ, առանց օժանդակ որևէ տվյալի: Թվահամարների (1—234) և նկարագրված ձեռագրերի փաստական քանակի (187) միջև եղած տարբերությունն արդյունք է այն բանի, որ նախ՝ № 140-ի տակ նշված է 30 ավետարան (+29), ապա՝ մի շարք թվահամարների վրայով (№№ 142—195, 203, 204, 209, 213—231) թռիչք է կատարված (—76):

Բ. [Յուցակ ձեռագրաց Տաթևու, Տաթև, 1864—1865]: Սույն ցուցակը չի սլահված: Նրա գոյության մասին ենթադրում ենք 1868 և 1893 թվականներին կազմված ցուցակներից⁶, որտեղ հերթական թվահամարներին գուգահեռ, բերված են նաև 61 ձեռագրերի հին թվահամարները: Եղե՞լ է այդ հին թվահամարներին համապատասխանող ցուցակ. հավանաբար եղել է, որովհետև առանց նման ցուցակի այդպիսի թվահամարներ չէին լինի: Արձանագրված թվահամարներից ամենափոքրը 17-ն է, իսկ ամենամեծը՝ 123-ը: Եթե ենթադրելու լինենք, որ 123-ը վերջին սահմանն է (մի բան, որ սակավ հավանական է) և դրան ավելացնենք 16 կրկնված թվահամարներ (48-ը 3 անգամ, 53-ը՝ 2, 54-ը՝ 2, 58-ը՝ 2, 83-ը՝ 2, 91-ը՝ 2, 96-ը՝ 2, 98-ը՝ 3, 104-ը՝ 2, 109-ը՝ 3 և 118-ը՝ 4), ապա ձեռագրերի ընդհանուր քանակը հավասար կլինի 139-ի:

³ Մայր ցուցակ ձեռագիր մատենից գրադարանի... էջմիածնի..., Թիֆլիս, 1863:

⁴ Frédéric Macler, Catalogue des manuscrits Arméniens et Géorgiens de la Bibliothèque Nationale, Paris. 1908, page 153.

⁵ Մատենադարան, Անտիպ ձեռագրացուցակների հավաքածու, գործ Մ. Մազիստրոսի, № 7:

⁶ Անդ, № 24:

Գ. Մեսրոպ Սմբատյանց, Յուցակ [ձեռագրաց] գրատան Տաթևու վանից, [Տաթև], 1866: Այս ցուցակի ուր գտնվելը մեզ հայտնի չէ: Այդ մասին տեղեկանում ենք Մ. Սմբատյանցի «Նկարագիր Սուրբ Կարապետի վանից Երնշակայ» աշխատությունից, ուր տալով Նախիջևան գավառի վանքերում ու եկեղեցիներում ընդօրինակված և Տաթևի գրատանը պահվող 13 ձեռագրերի նկարագրությունները, շեշտում է՝ «Ըստ ցուցակի գրատան Տաթևու վանից, կազմելոյ յինչն ի 1866 ամի»⁷: Թե քանի՞ ձեռագրի նկարագրություն է ամփոփում այդ ցուցակը, հայտնի չէ: Սակայն, եթե նկատի ունենանք, որ Մ. Սմբատյանցի ձեռքով 2 տարի հետո կազմված ցուցակը բովանդակում է 91 ձեռագրի նկարագրություն, ապա հազիվ թե տարրերությունը մեծ լինի: Վերապահությունը կարելի է ընդունել, որ 1866 թ. ցուցակը նույնպես ընդգրկել է 91 ձեռագիր:

Գ. Մեսրոպ Սմբատյանց, Յուցակ [ձեռագրաց գրատան Տաթևու վանից, Տաթև], 1868⁸: Մ. Սմբատյանցի սույն ցուցակն անխորագիր է: Յուցակի 2-րդ էջի աջ անկյունում նշված է՝ «Մեսրոպը, 1868 թիւ, ցուցակ»: Սույն ցուցակն անվանական մի ցանկ է, ուր առանց մատենագիտական տվյալների և առանց հերթական համարների նշման՝ թվարկվում են 91 ձեռագրեր: Յուցակի 3-րդ էջում Հովսեփ վրդ. Փինաշյանը 1875 թվականին հետևյալ նշումն է կատարել. «Տպագրած և գրչագիր՝ 128, ձեռագիր՝ 75, 12 օրինակ պակաս, Յովսէփ վրդ. Փինաշեան: Ստեփան Մխիթարեանի ժամանակ՝ 1875, 75 համար, մի քանիսը կրկնակի օրինակով»: Այս նշումից կարելի է հետևեցնել, որ 1875-ին Մ. Սմբատյանցի ցուցակի 91 ձեռագրերից մնացել էր 79-ը (75 + 4 կրկնակի օրինակ ներ):

Ե. Յուցակ Տաթևի վանքի ձեռագիրների, [Տաթև], 1893⁹: Սույն ցուցակի հեղինակն անհայտ է: Յուցակում ձեռագրերը թեև համարակալված են 1—88, սակայն նկարագրված ձեռագրերի իրական քանակը հավասար է 73-ի, որովհետև 65—79 թվահամարների վրայով թռիչք է կատարված (—15): Այս ցուցակում ևս, առանց մատենագիտական տվյալների, բերված են միայն ձեռագրերի խորագրերը՝ առավել կամ պակաս ընդարձակությամբ:

Զ. Նիկողայոս Տեր-Ավետիսյան, Յուցակ Տաթևի վանքի ձեռագիրների, [Տաթև], 1899¹⁰: Սույն ցուցակում, 1—107 թվահամարների տակ, առանց մատենագիտական անհրաժեշտ տվյալների, համառոտակի նկարագրված են 107 ձեռագրեր: Յուցակի վերջում Ն. Տեր-Ավետիսյանը կատարել է հետևյալ հավելումը. «Այլ ևս կայ 9 հատ թղթեայ ձեռագիր Յայսմաուրք, երեքը կաշեկազմ, վիցն անկազմ և քիչ թերատ, և այլ խոնարութիւնից, ցեցից, մկներից վնասված ձեռագիրներ, ոմանք սակաւ, բայց ընդհանրապէս գրեթէ անպէտքացած՝ թուով 64 հատ, որով գումարն լինի թանապու շկաֆի մէջ Տաթևի վանքի ձեռագիրների 180 հատ, բացի տաճարում եղած ձեռագիր աւետարանները»: Եթե ենթադրելու լինենք, որ տաճարում եղած ավետարանները 7-ից ավելի չէին, ապա կստացվի, որ 1863 (187) և 1899 (նկարագրված՝ 107 + Յայսմաուրք՝ 9 + փշացած՝ 64 + տաճարում՝ 7 = 187) թվականների ընթացքում ձեռագրերի քանակը մնացել է անփոփոխ: Սա կարող է ճիշտ լինել միայն թվային տեսա-

7 Մեսրոպ Սմբատյանց, Նկարագիր Սուրբ Կարապետի վանից Երնշակայ և շրջակայից նորա, Տփլիս, 1904, էջ 126—128:

8 Մատենադարան, Անտիպ ձեռագրացուցակների հավաքածու, գործ Մ. Մազիսարոսի, № 24:

9 Անդ, № 23:

10 Անդ, № 22:

կետից, որովհետև բացառված չէ, որ այդ տարիների ընթացքում դուրս եկած և նոր ավելացած ձեռագրերի քանակը զուգադիպեր:

Է. [Մեւրոպ Տեր-Մովսիսյան (Մագիստրոս), Յուցակ Տաթևի վանքի ձեռագիրների, Տաթև, 1904]: Այս ցուցակի ուր գտնվելն առայժմ սլարդ չէ: Յուցակի գոյություն և նկարագրված ձեռագրերի քանակի մասին իմանում ենք Մաշտոցյան Մատենադարանում պահվող Մ. Մագիստրոսի ձեռքով կատարված մի նշումից, ուր ասված է. «Տաթևի 99-ի մանրամասն ցուցակը կազմեցի 1904 թ. յուլիսի 22-օգոստոսի 11-ը»¹¹: Թե ինչ է ներկայացնում այս ցուցակն իրենից, չգիտենք: Բայց ամենայն հավանականությամբ, ինչպես հենց հեղինակն է շեշտում, կազմված բոլոր ցուցակների մեջ այն ամենամանրամասն է եղել, քանի որ Մ. Մագիստրոսը տվյալներ էր հավաքում իր հայերեն ձեռագրերի լիակատար ցուցակի համար:

Ը. Խորեն Մուրադբեկյան, Յուցակ Տաթևի վանքի ձեռագիրների, Տաթև, 1910¹²: Սույն ցուցակը կազմված է 1910 թվականի օգոստոսի 5—6-ը՝ Երևանի թեմի փոխ-թեմակալ Խորեն վրդ. Մուրադբեկյանի և Երևանի կոնսիստորիայի անդամ Անդրանիկ քահանայի ձեռքով: Յուցակում ձեռագրերը եթե համարակալված են 1—92, իրականում, սակայն, նկարագրված միավորների թիվը հավասար է 143-ի, որովհետև մի շարք թվահամարների ներքո «ա, բ, գ»-ով նշված են նույն բովանդակությամբ մեկից ավելի ձեռագրեր, այսպես. № 28-ի տակ նշված է 4 Հարցմանց գիրք (+3), № 43-ի տակ՝ 2 Ճառքնախր (+1), № 44-ի տակ՝ 11 Յայտմատուրք (+10), № 47-ի տակ՝ 22 Աւետարան (+21) և № 48-ի տակ՝ 2 Նարեկ (+1): Յուցակում արձանագրված 143 միավորներից մեկը (№ 82) եղել է ինչ-որ տպագիր քերականական ձեռնարկ, իսկ մնացած 142-ը՝ ձեռագիր մատյաններ: Այս ցուցակն էլ, նախորդների նման, մատենագիտական որևէ տվյալ չի հաղորդում և սահմանափակվում է միայն ձեռագրերի խորագրերը նշելով:

Այսպիսով, տարրեր ժամանակներում և տարրեր անձանց կողմից կազմված վերոհիշյալ ցուցակներում Տաթևի ձեռագրերի քանակը ցույց է տրված.

1863 թ.	187
1864—1865 թթ.	(61+78) 139
1866 թ.	(13+78) 91
1868 թ.	91
1893 թ.	73
1899 թ.	(107+9+64+7) 187
1904 թ.	99
1910 թ.	142

Արդ, ի՞նչ եղան արդ ձեռագրերը:

Տաթևի գրատան ձեռագրերը դեռևս 1910 թվականին Երևանի թեմի փոխ-թեմակալ Խորեն վրդ. Մուրադբեկյանի և Երևանի կոնսիստորիայի անդամ Անդրանիկ քահանայի ձեռքով ցուցակագրվելուց անմիջապես հետո տեղափոխվել են էջմիածին և մուծվել էջմիածնի նախկին գրատան հավաքածուի մեջ, իսկ

¹¹ Մատենադարան, Անտիպ ձեռագրացուցակների հավաքածու, գործ Մ. Մագիստրոսի, № 7:

¹² Անդ, № 21:

այսօր այդ ձեռագրերը գտնվում են Մաշտոցյան Մատենադարանում: Հակառակ այս իրողության, մինչև այսօր էլ կան բանասերներ, որոնք հաճախ վկայակոչումներ են կատարում ընթերցողին հղելով ոչ թե այդ ձեռագրերի ներկա թվահամարներին, այլ՝ Տաթևի գրատան, որը վաղուց ի վեր գոյություն չունի:

Տաթևի նախկին գրատան ձեռագրերից այսօր Մաշտոցյան Մատենադարանում են գտնվում 147-ը, որոնք պահվում են հետևյալ թվահամարների տակ. №№ 2490, 2821, 3319, 3462—3467, 3645—3648, 3650—3658, 3718, 3719, 3770—3776, 3815—3820, 3913—3942, 4004—4009, 4066—4086, 4119, 4134—4150, 4152—4170, 4181, 4261, 4275, 4423, 4509, 6271, 7243, 7363, 7364, 7386, 7418, 7724, 7759, 8302, 8593, 9244, 10199:

Այս ձեռագրերից 2-ը (№№ 2821, 3319) Մատենադարան են մուտք գործել դեռևս 1885—1890 թվականների ընթացքում Մ. Սմբատյանցի ձեռքով, 1-ը (№ 6271)՝ 1930-ական թվականներին Տիրայր Կոյս. Մելիք-Մուշկամբարյանի՝ ձեռագրերի հետ միասին, 8-ը (№№ 7363, 7364, 7386, 7418, 7724, 7759, 8302, 8593)՝ 1936 թվականին՝ Ստ. Լիսիցյանի գլխավորած ազգագրական արշավախմբի միջոցով, իսկ վերջին 2-ը (№№ 9244, 10199), որոնք դեռևս 1930 թվականին հանված են եղել ավերված վանքի փլատակների միջից, Մատենադարանին է հանձնել Սամվել Սաղաթելյանը, առաջինը՝ 1945, երկրորդը՝ 1963 թվականներին: Մնացած 134 ձեռագրերը, ինչպես գիտենք, էջմիածին է տեղափոխել Խ. Մուրադբեկյանը 1910 թվականին:

Նշված 147 ձեռագրերից 142-ը իրենց արտացոլումն են գտել հիշատակված 8 ձեռագրացուցակներից մի քանիսում, իսկ մնացած 5 ձեռագրերը (№№ 7759, 8302, 8593, 9244, 10199)՝ ոչ: Հավանաբար եղել են նաև նկարադրությունից դուրս մնացած այլ ձեռագրեր, որոնք մեզ չեն հասել:

Արդ, ի՞նչ եղան Տաթևի գրատան մյուս ձեռագրերը, նկարագրված կամ նկարադրված, որոնք մեզ չեն հասել:

Այս հարցին սպառիչ պատասխան է տալիս Մեսրոպ Մազիստրոս Տեր-Մովսիսյանը: Իր «Հայկական երեք մեծ վանքերը» աշխատության մեջ, անդրադառնալով Տաթևի գրատան ձեռագրերին, Մ. Մազիստրոսը գրում է. «Երբ 1904-ին ցուցակագրում էինք Տաթևի շափաղանց փոքրացած ժողովածուն, ստեղծումով լսեցինք, որ վերջի վանահայրը, գրադարանը կարգի բերելու անմտությունամբ, ժողովածուի այն օրինակները, որ անխնամ պահելու հետևանքով շատ էին քայքայված և կամ խոնավությունից թերթերն ամուր միմյանց սեղմված և մի տեսակ միաձուլ էին դարձած, այդպիսի օրինակները վառել է իբրև արդեն անպետք դարձած»¹³:

Ինչ-ինչ նկատառումներով Մ. Մազիստրոսն այստեղ չի հիշատակել ոչ այրված ձեռագրերի քանակը և ոչ էլ այրող վանահոր անունը: Վերջերս, երբ Գ. Շերմաղանյանի կազմած ցուցակի հիման վրա ստուգում էինք Տաթևի գրատան ձեռագրերը, մեր ուշադրությունը գրավեց ցուցակի վերջին էջի վրա Մ. Մազիստրոսի ձեռքով 1904 թվականին կատարված հետևյալ նշումը. «Վանքում ինձ տեղեկություն տվին, որ վանահայր և փոխանորդ ներսես վ. Մելիք-Թանգյանը այն օրինակները, որ խոնավությունից իրար միացել և նորա մակացողությունամբ այլևս անպետք էին դարձել, թվով 64 հատ, վառել է»¹⁴:

13 Մեսրոպ Մազիստրոս Տեր-Մովսիսյան, Հայկական երեք մեծ վանքերի՝ Տաթևի, Հաղարծնի և Գաղի եկեղեցիները, Երուսաղեմ, 1938, էջ 20:

14 Մատենադարան, Անտիպ ձեռագրացուցակների հավաքածու, գործ Մազիստրոսի, № 7:

Ստորև, հիշատակված 8 ձեռագրացուցակներից յուրաքանչյուրի համար առանձին-առանձին, բացառությամբ Մ. Մազիսարոսի կողմից 1904 թվականին կազմված ցուցակի, որը դժբախտաբար չի պահպանվել, տալիս ենք Տաթևի գրատան ձեռագրերի և Մաշտոցյան Մատենադարանում այդ ձեռագրերի գրադեցրած թվահամարների համեմատական տախտակները:

Որպես ամփոփում, ներկայացվում է նաև հին ու նոր թվահամարների հակադարձ համեմատական մի տախտակ, ուր առաջին սյունակում նշվում են Մաշտոցյան Մատենադարանում գտնվող Տաթևի գրատան բոլոր 147 ձեռագրերի արդի թվահամարները, իսկ հաջորդական սյունակներում՝ այդ նույն ձեռագրերի հին թվահամարները՝ ըստ տարրեր ձեռագրացուցակների:

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ԶԵՌԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ
(Ըստ Գ. Շերմազանյանի 1863 թ. ցուցակի)

Ըստ 1863 թ. ցուցակի	Ըստ Մաշտոցյան Մանդրների	Ըստ 1863 թ. ցուցակի	Ըստ Մաշտոցյան Մանդրների	Ըստ 1863 թ. ցուցակի	Ըստ Մաշտոցյան Մանդրների	Ըստ 1863 թ. ցուցակի	Ըստ Մաշտոցյան Մանդրների	Ըստ 1863 թ. ցուցակի	Ըստ Մաշտոցյան Մանդրների	Ըստ 1863 թ. ցուցակի	Ըստ Մաշտոցյան Մանդրների
1	2821	33	—	65	3932	97	3923	129	3818	140բբ	3646
2	3918	34	3656	66	—	98	—	130	7364	140բգ	—
3	—	35	—	67	3931	99	3935	131	3820	140բդ	—
4	4140	36	—	68	—	100	—	132	3819	140բե	—
5	4081	37	4119	69	3928	101	4085	133	—	140բզ	—
6	4149	38	3934	70	4135	102	—	134	3657	140բէ	—
7	4083	39	4163	71	3936	103	3770	135	4005	140բը	—
8	3917	40	—	72	3776	104	4143	136	3463	140բթ	—
9	4072	41	4004	73	3920	105	4168	137	3648	140լ	—
10	4144	42	—	74	3915	106	4167	138	—	141	6271
11	—	43	4141	75	—	107	3941	139	4068	196	7724
12	—	44	3933	76	—	108	4148	140ա	4152	197	—
13	—	45	3997	77	3913	109	—	140բ	4154	198	—
14	3938	46	3719	78	4067	110	4139	140դ	4075	199	4073
15	4423	47	—	79	4261	111	4134	140դ	4153	200	—
16	4136	48	3926	80	3939	112	—	140ե	3774	201	3940
17	4137	49	4170	81	—	113	—	140դ	3921	202	4164
18	—	50	4070	82	—	114	—	140է	4155	205	4008
19	4169	51	3651	83	4007	115	—	140ը	4156	206	—
20	—	52	—	84	3942	116	4166	140թ	4157	207	4138
21	—	53	4162	85	3775	117	—	140ժ	4076	208	3816
22	—	54	4161	86	3652	118	3466	140ժա	4158	210	4082
23	3464	55	4150	87	—	119	7243	140ժբ	4159	211	4142
24	—	56	3653	88	3654	120	3924	140ժգ	3773	212	4145
25	—	57	4147	89	3937	121	3650	140ժդ	3647	232	4069
26	4074	58	4066	90	2490	122	4165	140ժե	4077	233	—
27	—	59	—	91	—	123	3925	140ժզ	4078	234	—
28	3465	60	—	92	—	124	—	140ժէ	4079	—	—
29	4275	61	3718	93	3462	125	3817	140ժը	4080	—	—
30	—	62	3467	94	3929	126	3658	140ժթ	4160	—	—
31	3930	63	—	95	4084	127	7386	140ի	3922	—	—
32	3919	64	—	96	3916	128	7363	140իա	4509	—	—

Սույն ցուցակում 1—234 թվահամարների ներքո նկարագրված 187 ձեռագրերից (234 + 29 — 76) այսօր առկա են միայն 129-ը: Բացակայող 58 ձեռագրերը հավանաբար գտնվել են այրված 64 ձեռագրերի շարքում: Քանի որ այդ

ձևագրերը մեկընդմիշտ ոչնչացված են, ուստի և բերում ենք դրանց նկարագրությունները աննշան հապավումներով ու շակումներով: Ահա այդ ձևագրերը.

3. [Ժողովածու]— Յոհաննու Իմաստասիրի Սակս ժամու գիշերայնոյ: Սա. Սիւնեցոյ Վասն աղօթից: Խոսքովայ Անձեացոյ Մեկնութիւն ժամագրոց: Յոհաննու Իմաստասիրի Վասն առաւօտեան երգոյ: Յովհ. Արճիշեցոյ Մեկնութիւն պատարագի:

11. Եփրեմի Ասորոյ ներքողք ի տնօրինութիւնս Քրիստոսի:

12. Բժշկարան հարուստ:

13. Վարդապետութիւնք և քարոզք յանյայտ հեղինակէ:

18. [Ժողովածու]— Դաւթի փիլիսոփայի Վասն սահմանաց: Քանի՞ են հերձուածք: Յովհ. Որոտնեցոյ «Հայեցարուք ընդ առաքեալն...», «Մարդով եղև մահ...»: Ոսկեփորիկ: Վահրամայ Բարունոյ Յաղագս սրբոյ երրորդութեան: Գր. Տաթևացոյ Դաւանութիւն ժԴ աստիճանաւ:

20. Ա. Սիւնեցոյ Աղամդիրք:

21. Գր. Տաթևացոյ Քաղուածք Աւետարանի Մատթէոսի և Քարոզք:

22. Յիսուն և ինն խնդիրք ի մարդեղութիւն Քրիստոսի:

24. Ներսիսի Մեկնութիւն Առակացն Սողոմոնի:

25. [Ժողովածու]— Ա. Սիւնեցոյ դաստիարակութիւն վասն նորընծայից: Մաշտոց:

27. Յոհաննիսի Մեկնութիւն Սողոմոնի:

30. [Ժողովածու]— Վարդապետական գրուածք ի վերայ ինչ-ինչ տեղեաց Աստուածաշունչ գրոց: Թուղթք և Կանոնք սրբոցն Կիւրղի, Աթանասի և այլոց:

33. [Ժողովածու]— Աղօթք: Գր. Վանեցոյ, մականուանեալ Զարաղութիւն, Մաղթանք: Բարսղի Կեսարացոյ Քարոզ՝ «Լուարուք որդեակք իմ...», Կանոն ասնալուային: Ժամամուտք: Յովհ. Մանդակունոյ Աղօթք ի մի պահան:

35. Հայելի վարուց, յորում 71 պատմութիւնք:

36. Գանձարան հարուստ:

40. Վարք և քարոզութիւն Եւագրեայ:

42. Մեկնութիւն Աւետարանին Յոհաննու հրամանաւ Զաքարիայ արքեպս-ի Թաղէոսի Առաքելոյն, թարգմանեալ աշխատութեամբ [Պետրոսի] Արագոնաց-ւոյ:

47. Գլխակարգութիւն և քաղուածք Թղթոցն Պօղոսի:

52. Քաղուածք Աւետարանի:

59. [Ժողովածու]— Պատմութիւնք Կիւրղի: Յակոբայ վրդ-ի Տոմարագրութիւն: Հակաճառութիւն ուղղափառաց առ ժողովն երկարնակաց:

60. Ներս. Լամբրոնացոյ Մեկնութիւն Սաղմոսաց:

63. [Ժողովածու]— Համառօտ հաւարում հոգոյ և զօրութեանց նորա: Յաղագս բնութեան հրեշտակաց: Ի Սահմանաց Դաւթի և այլոց իմաստասիրութիւնք: Բարդ. Մարաղացոյ Տրամարանութիւն: Յովհ. Որոտնեցոյ Քարոզք: Իշախ քահանայի Ի վերայ բնութեան:

64. Քարոզք ի վերայ խոստովանութեան, պոռնկութեան, յիշոցատուութեան և կանոնք անձանօթ հեղինակաց:

66. Ընդդիմարանութիւն ընդդէմ Արիանոսի:

68. [Ժողովածու]—Արիստոտելի Իմաստասիրութիւն, Տրամաբանութիւն, Վերլուծական:

75. Խրատ վարուց 13 գլխով:

76. Քարոզգիրք յանյայտ հեղինակէ:

81. Տօնացոյց, հին:

83. [Ժողովածու]—Առակք Սողոմոնի: Յետուայ որդւոյ Սիրաբայ: Հարցումն Պղատոնի և Արիստոտելի: Ի գրոցն Յորայ:

87. [Ժողովածու]—Վահրամայ Բարունույ Լուծմունք Ստորոգութեանց: Գաթի Իմաստասիրի Պատճառ Սահմանաց: Պատճառք գրոցն Գիտնէսիոսի: Պատճառք Քրիստոսի ծնեալ ճառին: Մեկնութիւն ճառից Գր. Աստուածաբանի: Լուծմունք Բնութեան գրոցն: Լուծմունք Կազմութեան գրոցն: Գր. Նիսացւոյ Մեկնութիւն Հայր մեր-ին: Նորին Յորդորականաց ի կուսութիւն: Նորին Մեկնութիւն և Բանք ժողովողին: Նորին Մեկնութիւն Երզոց երգոյն: Եւազրեայ Նշանակ յՅղեկիէլէ: Ներս. Լամբրոնացւոյ Պատմութիւն սրբոյն Գր. Նարեկացւոյ: Պատճառ Այլաբանութեան գրոցն Փիլոնի: Պատճառ Մենզոցն Փիլոնի: Այլ բանք պիտանիք:

91. [Ժողովածու]—Իմաստութիւն Սողոմոնի: Յաղագս հայեցողական կանոնաց: Յաղագս արուէստից մարդկան և խրատու: Նախադրութիւն Յորայ և Գիրք նորին:

92. Գրիգորի վրդ.-ի Մեկնութիւն գրոցն Եւազրեայ:

98. Քարոզ վարդապետաց հայոց:

100. Վարք սրբոց:

102. Կանոնգիրք:

109. [Ժողովածու]—Հարց ու պատասխանիք ճգնաւորաց: Յոհաննիսի Կարնեցւոյ Խրատ ոգեշահ: Հարցումն Արձանայ և պատասխանիք Եղնկայ: Յոհաննու Մերունույ Բան կրօնաւորաց: Եփրեմի Ասորույ Բան կրօնաւորաց և ճառք:

112. Շարական:

113. Նեղոսի Յաղագս աղօթից՝ զլուխ 150: Նորին Խրատք:

114. Ներս. Շնորհալուոյ Յիսուս որդի:

115. Քարոզք և Աղօթք:

117. [Ժողովածու]—Գր. Աստուածաբանի Թուղթ առ ի նոմիանոսացն և ճառք նորին: Բառարան Աստուածաշունչ անուանց և բառք: Մեկնութիւն Երբայեցւոց տառից: Նշանագիրք այբուբենից: Բառք բժշկականք: Առածք իմաստասիրաց: Մեկնութիւն քերականութեան ի Վասըլէ: Խոսրովու Վերծանութիւն զլիսոց:

124. [Ժողովածու]—Յովհ. Ոսկերեւրանի Վասն հանդերձի: Պատմութիւն հանդերձից և դաստառակին Քրիստոսի Ուրհայ քաղաքի: Յովհ. Ոսկերեւրանի Վասն խոստովանութեան և այլ գրուածք:

133. Վարդանայ Մեկնութիւն հինգ գրոցն Մովսիսի:

138. [Ժողովածու]—Գր. Տաթևացւոյ Մեկնութիւն խրթին բանից, նորին Քարոզք: Քաղաւածք Սաղմոսի:

140իգ—140լ. Աւետարանք (8 հատ):

197. Աւետարան:

198. Քարոզգիրք ժողովեալ ի վարդապետաց:

200. Քարոզգիրք ժողովեալ:

206. Քուզի Յակորայ առաքելոյ, մեկնութիւն:

233. Կանոնք և խրատք հայրապետաց: Թարգմանութիւն պատմութեան Փոնցիանոսի յիտալականէ:

234. Տոմար: Օրհնութիւն և վերջաւորութիւն քարոզից:

ՀԱՄԵՄՍԱՍԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ԶԵԹԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ

(Ըստ 1864—1865 թթ. կազմված անհայտ ցուցակի)

Ըստ 1864—1865 թթ. ցուցակի	Ըստ Մշտցն Մանդրնի	Ըստ 1864—1865 թթ. ցուցակի	Ըստ Մշտցն Մանդրնի	Ըստ 1864—1865 թթ. ցուցակի	Ըստ Մշտցն Մանդրնի	Ըստ 1864—1865 թթ. ցուցակի	Ըստ Մշտցն Մանդրնի	Ըստ 1864—1865 թթ. ցուցակի	Ըստ Մշտցն Մանդրնի	Ըստ 1864—1865 թթ. ցուցակի	Ըստ Մշտցն Մանդրնի
1*	—	25*	—	48p	4153	68*	—	91w	4140	109p	—
2*	—	26*	—	48q	4076	69*	—	91p	3465	109q	4161
3*	—	27*	—	49	4136	70	3940	92	4074	110	3931
4*	—	28*	—	50*	—	71*	—	93	3815	111	3655
5*	—	29*	—	51*	—	72*	—	94	4071	112	4170
6*	—	30*	—	52	4146	73*	—	95	3942	113	4006
7*	—	31*	—	53w	3463	74*	—	96w	3926	114*	—
8*	—	32*	—	53p	—	75*	—	96p	4141	115*	—
9*	—	33	3462	54w	4142	76*	—	97*	—	116	3933
10*	—	34*	—	54p	4148	77	3654	98w	4163	117*	—
11*	—	35*	—	55*	—	78*	—	98p	4083	118w	4143
12*	—	36*	—	56	4068	79*	—	98q	3775	118p	4081
13*	—	37*	—	57*	—	80*	—	99*	—	118q	3719
14*	—	38*	—	58w	4144	81*	—	100	4082	118q	3925
15*	—	39*	—	58p	4150	82	4139	101*	—	119	3924
16*	—	40*	—	59*	—	83w	3816	102*	—	120*	—
17	4155	41*	—	60	3651	83p	4134	103*	—	121	3934
18*	—	42*	—	61*	—	84*	—	104w	4084	122	4166
19*	—	43*	—	62*	—	85	4085	104p	3929	123	3718
20*	—	44*	—	63	3920	86	4135	105	4008	—	—
21*	—	45*	—	64	3776	87	—	106*	—	—	—
22*	—	46*	—	65*	—	88	—	107	—	—	—
23*	—	47*	—	66*	—	89	4138	108*	—	—	—
24*	—	48w	4152	67	—	90	3919	109w	3941	—	—

Սույն ցուցակը չի պահպանված: Տվյալները վերցրված են 1866 և 1893 թթ. ցուցակներից, ուր դուրսահեռ բերվում են նաև 61 ձեռագրերի հին թվահամարները (աստղանիշով ցույց արված թվահամարները բացակայում են այդ ցուցակներում): Հիշատակված 61 ձեռագրերից 55-ը այսօր առկա են: Բացակայում են հետևյալ 6 ձեռագրերը.

53p. Ծշմարտութիւն աւետարանական բանի:

67. Քուզի Արիստոտէլի:

87. Ծշմարտութիւն աւետարանական բանի:

88. Մեկնութիւն շորից աւետարանչաց:

107. Աղամզիրը:

109p. Տօնացոյց:

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ
(Հստ Մ. Սմբատյանցի 1866 թ. ցուցակի)

Հստ 1866 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1866 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1866 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1866 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1866 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի
13	3913	37	4138	45	4146	62	6271	67	3319
18	4009	40	4168	51	3466	65	3655		
24	3940	44	3915	57	3817	66	4170		

Այս ցուցակը չի պահպանված: Տվյալները քաղված են «Երնշակ»-ից (էջ 126—128), ուր բերված են վերոհիշյալ 13 ձեռագրերի նկարագրությունները: Զտահայանված բուն ցուցակում ամենայն հավանականությամբ նկարագրված է եղել 91 ձեռագիր:

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ
(Հստ Մ. Սմբատյանցի 1868 թ. ցուցակի)

Հստ 1868 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1868 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1868 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1868 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1868 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի	Հստ 1868 թ. ցուցակի	Հստ Մշացն Մանդրնի
1	3654	17	4006	33	—	49	—	65	3919	81	7363
2	4068	18	—	34	3937	50	4067	66	4144	82	7386
3	4166	19	4152	35	4143	51	—	67	3772	83	3917
4	3915	20	—	36	4170	52	—	68	3818	84	4156
5	4082	21	—	37	3931	53	3925	69	—	85	4086
6	3653	22	3657	38	—	54	3820	70	4083	86	7364
7	4071	23	3466	39	4169	55	4004	71	3462	87	4119
8	3940	24	3935	40	3920	56	4005	72	3921	88	—
9	3464	25	3816	41	—	57	3929	73	7243	89	4073
10	3932	26	—	42	4139	58	—	74	4155	90	3658
11	—	27	4134	43	4080	59	—	75	3916	91	4157
12	—	28	3651	44	4142	60	3941	76	—		
13	3918	29	4135	45	4154	61	4138	77	—		
14	4072	30	3924	46	4075	62	3771	78	3819		
15	4500	31	4136	47	4423	63	3774	79	4069		
16	—	32	—	48	4153	64	3817	80	4137		

Սույն ցուցակում առանց համարակալման (համարակալումը կատարված է մեր կողմից) արձանագրված 91 ձեռագրերից առկա են միայն 72-ը: Բացա-

կայող 19 ձեռագրերը, բացառությամբ № 52 Ճաշոցի, հավանաբար մտնում են այրված 64 ձեռագրերի թվաքանակի մեջ: Այդ ձեռագրերն են.

11. Տոմար, բոլորգիր:
12. [Բովանդակութիւնն] անյայտ, խիստ վնասուած, բոլորգիր:
16. Մեկնութիւն, քարանալու աստիճանում:
18. [Բովանդակութիւնն] անյայտ, բոլորգիր, ընտիր:
20. [Բովանդակութիւնն] անյայտ, բոլորգիր:
21. Քարոզ կամ Մեկնութիւն, բոլորգիր, փշաքած:
32. [Բովանդակութիւնն] անյայտ, փշաքած, միացած ի մի, բոլորգիր:
33. [Բովանդակութիւնն անյայտ], ի մի ձուլուած:
38. [Բովանդակութիւնն] անյայտ, փշաքած, բոլորգիր:
41. [Բովանդակութիւնն անյայտ] ի մի ձուլուած:
49. [Բովանդակութիւնն անյայտ], ի մի ձուլուած, բոլորգիր:
51. [Բովանդակութիւնն] անյայտ, բոլորգիր:
52. Ճաշոց:
58. Նեղոսի ճառք:
59. Մեկնութիւն շորից աւետարանչաց:
69. [Բովանդակութիւնն] անյայտ:
76. [Բովանդակութիւնն] անյայտ, հին գրութիւն:
77. [Բովանդակութիւնն] անյայտ:
88. Շարական:

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ
(Համ 1893 թ. ցուցակի)

Համ 1893 թ. ցուցակի	Համ Մշտցն Մանդրնի	Համ 1893 թ. ցուցակի	Համ Մշտցն Մանդրնի	Համ 1893 թ. ցուցակի	Համ Մշտցն Մանդրնի	Համ 1893 թ. ցուցակի	Համ Մշտցն Մանդրնի	Համ 1893 թ. ցուցակի	Համ Մշտցն Մանդրնի	Համ 1893 թ. ցուցակի	Համ Մշտցն Մանդրնի
1	3815	14	—	27	4008	40	3921	53	3925	81	3462
2	4140	15	4154	28	4136	41	3653	54	4068	82	4157
3	3655	16	—	29	4075	42	3928	55	3929	83	3913
4	3942	17	4082	30	3718	43	4155	56	3651	84	4071
5	3776	18	3650	31	3463	44	—	57	4074	85	3775
6	4081	19	4146	32	4153	45	3923	58	4149	86	4141
7	3816	20	4135	33	3774	46	—	59	4156	87	4076
8	3924	21	4134	34	4144	47	4006	60	—	88	4150
9	4084	22	3465	35	3467	48	4161	61	4143		
10	3941	23	—	36	3940	49	4148	62	4164		
11	4152	24	4163	37	4142	50	3934	63	3656		
12	—	25	3926	38	3719	51	3920	64	3927		
13	4085	26	4083	39	4139	52	3933	80	—		

Սույն ցուցակում 1—88 թվահամարների տակ նշված 73 ձեռագրերից (65—79 թվահամարների վրայով թռիչք է կատարված), այսօր առկա են 65-ը: Բացակայում են հետևյալ 8 ձեռագրերը, որոնք հավանաբար մաս են կազմում 64 այրված ձեռագրերի:

- 12. Ճշմարտութիւն աւետարանական բանի:
- 14. Ազամգիրք:
- 16. Քարոզգիրք, նոտր, ընտիր:
- 23. Վարք Անդրանիկոսի:
- 44. Տօնացոյց:
- 46. Թուղթ Արիստոտէլի:
- 60. Ճշմարտութիւն աւետարանական բանի:
- 80. Յօհան հռետոր:

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ՁԵԹԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ
(Հատ Ն. Տեր-Ավետիքյանի 1899 թ. ցուցակի)

Հատ 1899 թ. ցուցակի	Հատ Մշտցն Մանդրնի	Հատ 1899 թ. ցուցակի	Հատ Մշտցն Մանդրնի	Հատ 1899 թ. ցուցակի	Հատ Մշտցն Մանդրնի	Հատ 1899 թ. ցուցակի	Հատ Մշտցն Մանդրնի	Հատ 1899 թ. ցուցակի	Հատ Մշտցն Մանդրնի	Հատ 1899 թ. ցուցակի	Հատ Մշտցն Մանդրնի
1	4136	21	4149	41	3651	61	4074	81	4163	101	3922
2	4143	22	4150	42	3654	62	3917	82	3775	102	3919
3	3770	23	4068	43	3915	63	3657	83	4509	103	4165
4	4135	24	4069	44	3464	64	3918	84	4157	104	3647
5	4145	25	4146	45	2490	65	4004	85	4153	105	3818
6	4170	26	4070	46	3463	66	4082	86	4156	106	7243
7	4137	27	4066	47	3920	67	4005	87	4158	107	6271
8	4138	28	4423	48	3937	68	4072	88	4152	ա	3817
9	4139	29	3914	49	3924	69	3930	89	4154	բ	3819
10	4140	30	4071	50	4167	70	3923	90	4155	գ	3820
11	4141	31	4134	51	3934	71	4081	91	4079	դ	7363
12	4142	32	4067	52	3931	72	3719	92	4159	ե	7364
13	4143	33	4144	53	3465	73	3925	93	4078	զ	7386
14	3913	34	4147	54	3936	74	3462	94	4077	է	7418
15	4008	35	3815	55	3655	75	4166	95	3921	ը	—
16	4009	36	3816	56	3645	76	4086	96	4080	թ	—
17	3929	37	4007	57	3940	77	3771	97	3774		
18	4073	38	3933	58	3652	78	4164	98	4075		
19	4006	39	3932	59	3939	79	4083	99	3773		
20	4148	40	3653	60	3916	80	3926	100	3646		

Սույն ցուցակում 1—107 թվահամարների տակ արձանագրված բոլոր 107 ձեռագրերն էլ առկա են: Յուցակից դուրս հիշատակված 9 Յայմատուրքներից (պայմանականորեն համարակալված՝ ա-թ) առկա են միայն 7-ը: Մյուս 2-ը (ՆՆ ը, թ) ժամանակին (1910 թ.) էջմիածին շին տեղափոխված: Ինչ վերաբերում է 64 փշացած ձեռագրերին, ապա դրանք նույն այրված ձեռագրերն են:

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ

(Հստ Խ. Մուրադբեկյանի 1910 թ. ցուցակի)

Հստ 1910 թ. ցուցակի	Հստ Մշտցն Մանդրնի	Հստ 1910 թ. ցուցակի	Հստ Մշտցն Մանդրնի	Հստ 1910 թ. ցուցակի	Հստ Մշտցն Մանդրնի	Հստ 1910 թ. ցուցակի	Հստ Մշտցն Մանդրնի	Հստ 1910 թ. ցուցակի	Հստ Մշտցն Մանդրնի	Հստ 1910 թ. ցուցակի	Հստ Մշտցն Մանդրնի
1	3815	25	4069	44բ	3818	47ժդ	3773	49դ	3928	70	3655
2	3816	26	4070	44դ	3819	47ժդ	3647	49է	3927	71	3938
3	3770	27	4071	44զ	7363	47ժե	4077	49ը	3775	72	3939
4	4134	28ա	4072	44կ	7386	47ժդ	4078	50ա	3929	73	3940
5	4135	28բ	4004	44դ	7364	47ժէ	4079	50բ	4084	74	3656
6	4136	28դ	4005	44է	3820	47ժը	4080	51	4164	75	3465
7	4137	28զ	4073	44ը	7418	47ժթ	4160	52	4165	76	3657
8	4138	29	4006	44թ	—	47ի	3922	53	—	77	3463
9	4139	30	4007	44ժ	—	47իա	4509	54	3930	78	2490
10	4140	31	4008	44ժա	—	47իբ	3646	55	4166	79	3464
11	4141	32	4009	45	—	48ա	4161	56	4167	80	7243
12	4142	33	3913	46	6271	48բ	4081	57	3776	81	3941
13	4143	34	3914	47ա	4152	48դ	3718	58	3931	82	—
14	4144	35	3915	47բ	4154	48դ	3923	59	3932	83	3466
15	4145	36	3916	47դ	4075	48ե	4082	60	3933	84	4085
16	4146	37	4074	47դ	4153	48դ	3925	61	3934	85	3658
17	4066	38	3917	47ե	3774	48է	3719	62	3650	86	4275
18	4067	39	3918	47դ	3921	48ը	3924	63	3651	87	3942
19	4147	40	3919	47է	4155	48թ	3462	64	3935	88	3467
20	4148	41	3920	47ը	4156	49ա	4162	65	3936	89	4168
21	4149	42	3645	17թ	4157	49բ	3648	66	3937	90	4169
22	4150	43ա	3771	47ժ	4076	49դ	4163	67	3652	91	4086
23	4068	43բ	3772	47ժա	4158	49դ	3926	68	3653	92	4170
24	4423	44ա	3817	47ժբ	4159	49ե	4083	69	3654		

Սույն ցուցակում 1—92 թվահամարների տակ արձանագրված 142 ձեռագրերից (№ 82-ը եղել է տպագիր ինչ-որ քերականութուն) այսօր առկա են 137-ը: Մնացած 5 ձեռագրերից 2-ի (№ 45 Ճաշոց, № 53 Մեկնութիւն ժամակարգութեան) արդի թվահամարները մնում են անորոշ, իսկ մյուս 3-ը (№№ 44բ, 44ժ, 44ժա Յայամաուրբ) ժամանակին (1910 թ.), ինչպես նշված է ցուցակում, էջմիածին շի տեղափոխված:

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՏԱԹԵՎԻ ԳՐԱՏԱՆ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ԹՎԱՀԱՄԱՐՆԵՐԻ

(Հստ Մաշտոցյան Մատենադարանի թվահամարների)

Հստ Մշտցն Մանդրնի	Հստ 1863 թ. ցուցակի	Հստ 1864—1865 թթ. ցուցակի	Հստ 1866 թ. ցուցակի	Հստ 1868 թ. ցուցակի	Հստ 1893 թ. ցուցակի	Հստ 1899 թ. ցուցակի	Հստ 1910 թ. ցուցակի
1	2	3	4	5	6	7	8
2490	90	—	—	—	—	45	78
2821	1	—	—	—	—	—	—
3319	—	—	67	—	—	—	—
3462	93	33	—	71	81	74	48թ
3463	136	53ա	—	—	31	46	77

1	2	3	4	5	6	7	8
3464	23	—	—	9	—	44	79
3465	28	91 _p	51	—	22	53	75
3466	118	—	—	23	—	—	83
3467	62	—	—	—	35	—	88
3645	—	—	—	—	—	56	42
3646	140 _{hp}	—	—	—	—	100	47 _{hp}
3647	140 _{dq}	—	—	—	—	104	47 _{dq}
3648	137	—	—	—	—	—	49 _p
3650	121	—	—	—	18	—	62
3651	51	60	—	28	56	41	63
3652	86	—	—	—	—	58	67
3653	56	—	—	6	41	40	68
3654	88	77	—	1	—	42	69
3655	—	111	65	—	3	55	70
3656	34	—	—	—	63	—	74
3657	134	—	—	22	—	63	76
3658	126	—	—	90	—	—	85
3718	61	123	—	—	30	—	48 _q
3719	46	118 _q	—	—	38	72	48 _t
3770	103	—	—	—	—	3	3
3771	—	—	—	62	—	77	43 _w
3772	—	—	—	67	—	—	43 _p
3773	140 _{dq}	—	—	—	—	99	47 _{dq}
3774	140 _b	—	—	63	33	97	47 _b
3775	85	98 _q	—	—	85	82	49 _p
3776	72	64	—	—	5	—	57
3815	—	93	—	—	1	35	1
3816	208	83 _w	—	25	7	36	2
3817	125	—	57	64	—	—	44 _w
3818	129	—	—	68	—	105	44 _p
3819	132	—	—	78	—	—	44 _q
3820	131	—	—	54	—	—	44 _t
3913	77	—	13	—	83	14	33
3914	—	—	—	—	—	29	34
3915	74	—	44	4	—	43	35
3916	96	—	—	75	—	60	36
3917	8	—	—	83	—	62	38
3918	2	—	—	13	—	64	39
3919	32	90	—	65	—	102	40
3920	73	63	—	40	51	47	41
3921	140 _q	—	—	72	40	95	47 _q
3922	140 _p	—	—	—	—	101	47 _p
3923	97	—	—	—	45	70	48 _q
3924	120	119	—	30	8	49	48 _p
3925	123	118 _q	—	53	53	73	48 _q
3926	48	96 _w	—	—	25	80	49 _q
3927	45	—	—	—	64	—	49 _t
3928	69	—	—	—	42	—	49 _q
3929	94	104 _p	—	57	55	17	50 _w
3930	31	—	—	—	—	69	54
3931	67	110	—	37	—	52	58
3932	65	—	—	10	—	39	59
3933	44	116	—	—	52	38	60
3934	38	121	—	—	50	51	61
3935	99	—	—	24	—	—	64
3936	71	—	—	—	—	54	65
3937	89	—	—	34	—	48	66
3938	14	—	—	—	—	—	71
3939	80	—	—	—	—	59	72
3940	201	70	24	8	36	57	73
3941	107	109 _w	—	60	10	—	81
3942	84	95	—	—	4	—	87
4004	41	—	—	55	—	65	28 _p
4005	235	—	—	56	—	67	28 _q
4006	—	113	—	17	47	19	29
4007	83	—	—	—	—	37	30

1	2	3	4	5	6	7	8
4008	205	105	—	—	27	15	31
4009	—	—	18	—	—	16	32
4066	58	—	—	—	—	27	17
4067	78	—	—	50	—	32	18
4068	139	56	—	2	54	23	23
4069	232	—	—	79	—	24	25
4070	50	—	—	—	—	26	26
4071	—	94	—	7	84	30	27
4072	9	—	—	14	—	68	28 ^ա
4073	199	—	—	89	—	18	28 ^դ
4074	26	92	—	—	57	61	37
4075	140 ^դ	—	—	46	29	98	47 ^դ
4076	140 ^ժ	48 ^դ	—	—	87	—	47 ^ժ
4077	140 ^{ժե}	—	—	—	—	94	47 ^{ժե}
4078	140 ^{ժդ}	—	—	—	—	93	47 ^{ժդ}
4079	140 ^{ժե}	—	—	—	—	91	47 ^{ժե}
4080	140 ^{ժբ}	—	—	43	—	96	47 ^{ժբ}
4081	5	118 ^բ	—	—	6	71	48 ^բ
4082	210	100	—	5	17	66	48 ^ե
4083	7	98 ^բ	—	70	26	79	49 ^ե
4084	95	104 ^ա	—	—	9	—	50 ^բ
4085	101	85	—	—	13	—	84
4086	—	—	—	85	—	76	91
4119	37	—	—	87	—	—	—
4134	111	83 ^բ	—	27	21	31	4
4135	70	86	—	29	20	4	5
4136	16	49	—	31	28	1	6
4137	17	—	—	80	—	7	7
4138	207	89	37	61	—	8	8
4139	110	82	—	42	39	9	9
4140	4	91 ^ա	—	—	2	10	10
4141	43	96 ^բ	—	—	86	11	11
4142	211	54 ^ա	—	44	37	12	12
4143	104	118 ^ա	—	35	61	2	13
4144	10	58 ^ա	—	66	34	33	14
4145	212	—	—	—	—	5	15
4146	—	52	45	—	19	25	16
4147	57	—	—	—	—	34	19
4148	108	54 ^բ	—	—	49	20	20
4149	6	—	—	—	58	21	21
4150	55	58 ^բ	—	—	88	22	22
4152	140 ^ա	48 ^ա	—	19	11	88	47 ^ա
4153	140 ^դ	48 ^բ	—	48	32	85	47 ^դ
4154	140 ^բ	—	—	45	15	89	47 ^բ
4155	140 ^ե	17	—	74	43	90	47 ^ե
4156	140 ^բ	—	—	84	59	86	47 ^բ
4157	140 ^թ	—	—	91	82	84	47 ^թ
4158	140 ^{ժա}	—	—	—	—	87	47 ^{ժա}
4159	140 ^{ժբ}	—	—	—	—	92	47 ^{ժբ}
4160	140 ^{ժթ}	—	—	—	—	—	47 ^{ժթ}
4161	54	109 ^դ	—	—	48	—	48 ^ա
4162	53	—	—	—	—	—	49 ^ա
4163	39	98 ^ա	—	—	24	81	49 ^դ
4164	202	—	—	—	62	78	51
4165	122	—	—	—	—	103	52
4166	116	122	—	3	—	75	55
4167	106	—	—	—	—	50	56
4168	105	—	40	—	—	—	89
4169	19	—	—	39	—	—	90
4170	49	112	66	36	—	6	92
4261	79	—	—	—	—	—	—
4275	29	—	—	—	—	—	86
4423	15	—	—	47	—	28	24
4509	140 ^{բա}	—	—	15	—	83	47 ^{բա}
6271	141	—	62	—	—	107	46

1	2	3	4	5	6	7	8
7243	119	—	—	73	—	106	80
7363	128	—	—	81	—	7	44 ⁷
7364	130	—	—	86	—	6	44 ⁷
7386	127	—	—	82	—	7	4 ^{4b}
7418	—	—	—	—	—	—	—
7724	196	—	—	—	—	—	—
7759	—	—	—	—	—	—	—
8302	—	—	—	—	—	—	—
8594	—	—	—	—	—	—	—
9243	—	—	—	—	—	—	—
10199	—	—	—	—	—	—	—

Վերահիշյալ 147 ձեռագրերից 135-ը նկարագրված են Մաշտոցյան Մատենադարանի վերջերս լույս տեսած Ձեռագրացուցակի առաջին հատորում, իսկ վերջին 12 ձեռագրերը տեղ կգանեն նույն ցուցակի երկրորդ հատորում:

О. С. ЕГАНИЯН

РУКОПИСИ ТАТЕВСКОГО КНИГОХРАНИЛИЩА

Книгохранилище Татевского монастыря являлось одним из старейших и богатейших в средневековой Армении. Из многих тысяч рукописей в Татевском книгохранилище к 1863 году оставалось всего 187 рукописей, а к 1910-му всего 147.

В 1863—1910 годах разными лицами было составлено восемь списков этих рукописей и они были известны филологам по какому-либо одному из этих неопубликованных списков.

В 1910 году рукописи были перенесены из Татева в Эчмиадзин, а в настоящее время хранятся в Матенадаране имени Маштоца.

В статье дается краткая характеристика упомянутых выше восьми неопубликованных списков и приводятся сравнительные таблицы старых и новых номеров татевских рукописей.

O. S. EGANIAN

LES MANUSCRITS DE LA BIBLIOTHEQUE DE TATHEVE

La Bibliothèque du monastère de Tathève, qui fut l'une des plus riches et des plus anciennes de l'Arménie médiévale, comptait plusieurs milliers de manuscrits, collection qui n'en rassemblait plus que 187 en 1863 et 147 en 1910.

Huit catalogues inédits dressés de 1863 à 1910 par des personnes différentes permirent aux philologues de prendre connaissance des derniers vestiges de la bibliothèque qui furent d'ailleurs transférés à Etchmiadzine en 1910 et plus tard au Maténadaran d'Érévan où ils sont toujours conservés.

L'auteur de l'article donne un aperçu des catalogues que complète un tableau comparatif des numéros anciens et nouveaux des manuscrits de la Bibliothèque de Tathève.